

KORREKT HÅNDTERING AF MEDICIN

ET VÆRKTØJ FOR PLEJEHJEM,
HJEMMEPLEJEN OG BOSTEDER
- ansvar, sikkerhed og opgaver

LÆSEVEJLEDNING

Denne pjece er et værktøj for personalet på plejehjem, i hjemmeplejen og på bosteder. Formålet er at medvirke til, at patienterne får den rigtige medicin.

Pjecen indeholder en tjekliste over, hvad du skal gøre, når du håndterer medicin. Den skal ses som et supplement til Sundhedsstyrelsens vejledninger på området, se hjemmesiden: www.sst.dk - under emnet Behandling med lægemidler.

Pjecen er udarbejdet af Sundhedsstyrelsen og finansieret af Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse. Pjecen findes i elektronisk udgave på hjemmesiden: www.sst.dk - under Udgivelser.

Hvordan sikrer du, at den rette patient får den rette medicin på det rette tidspunkt?

Det gør du ved at sikre, at hvert trin i medicin håndteringen udføres korrekt, og at du kender dine opgaver og dit ansvar.

Lægen ordinerer medicinen.....	3
Dokumentation af medicinordinationer.....	4
Modtagelse af medicin.....	6
Dispensering.....	7
Medicinadministration.....	8
Opbevare og bortskaffe medicin.....	9
Ansvar og instrukser.....	10
Anvendte begreber.....	12

LÆGEN ORDINERER MEDICINEN

Patientens læge har ansvaret for at vurdere, om patienten får den rigtige medicin. Personalet må ikke ændre i lægens ordination, uden at det er aftalt med lægen. Det gælder også lægens begrundelse (indikation) for, hvorfor patienten skal have medicinen. Hvis lægen ikke har oplyst indikationen, skal lægen spørges om den. Personalet må ikke selv skrive en indikation ved f.eks. at hente oplysninger om medicinens virkning i den elektroniske journal eller i Lægemiddelkataloget.

Hvis personalet bliver opmærksomme på, at patienten indtager håndkøbsmedicin, naturlægemedler eller kosttilskud ud over det, lægen har ordineret, skal lægen orienteres. Præparaterne kan have indflydelse på virkningen af den medicin, patienten allerede får.

Vigtigt! - husk at

- ved skriftlig ordination - f.eks. på en fax fra lægen eller ved oplysningen i et udskrivningsbrev fra sygehuset, skal du kontrollere, at ordinationen er korrekt dokumenteret på medicinlisten - se boks 1 under "Dokumentation af medicinordinationer" på side 5
- ved mundtlig ordination skal du gentage ordinationen for lægen og være sikker på, at du har forstået ordinationen og skrevet den rigtigt ned - se også boks 1 under "Dokumentation af medicinordinationer" på side 5
- dokumentere, hvornår medicinlisten sidst blev gennemgået og revideret i samarbejde med patientens praktiserende læge.

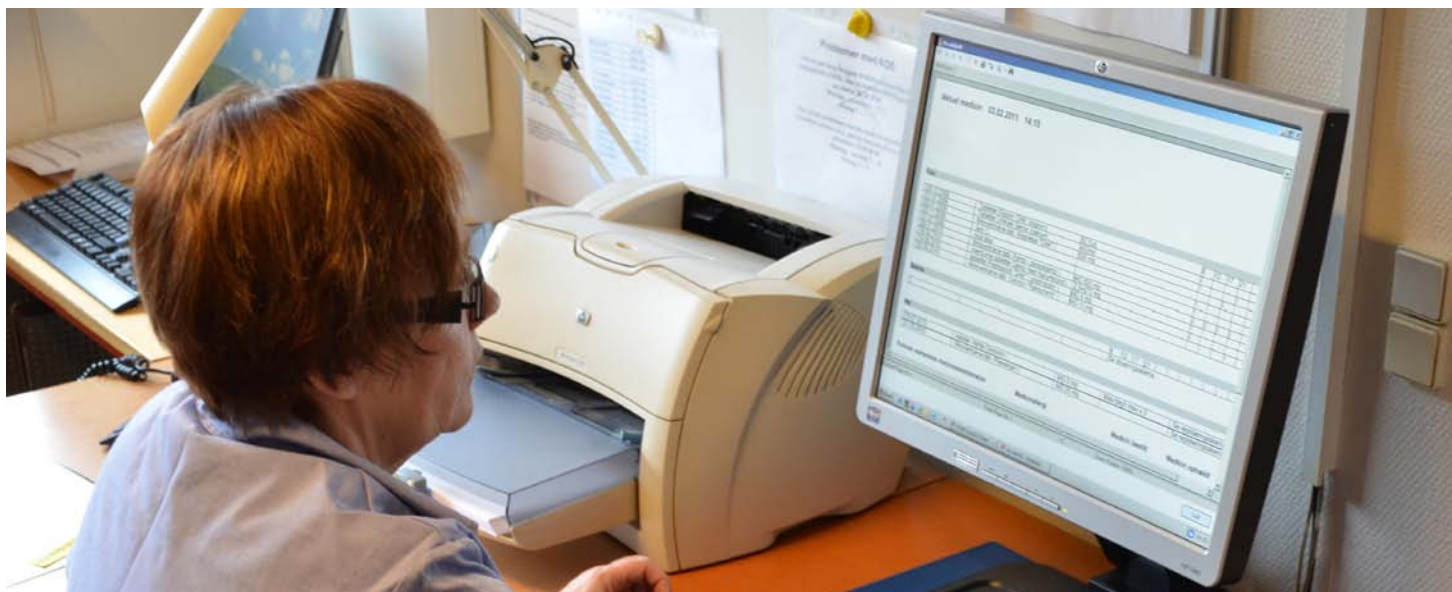

DOKUMENTATION

Al den medicin, som patienten får, skal skrives på en medicinliste. Medicinlisten skal omfatte receptpligtig medicin og håndkøbsmedicin, dosisdispenseret medicin og medicin doseret af personalet samt medicin, som patienten selv eller pårørende administrerer.

Vigtigt! - husk at

- dokumentere medicinordinationerne korrekt – se boks 1, side 5
- datoen for ordination er datoen for ordinationen af et præparat i en bestemt dosis. Hvis dosis ændres, ændres datoen også. Datoen ændres ikke, hvis blot handelsnavnet ændres (generisk substitution)
- navnet på medicinen altid skal være det aktuelle handelsnavn, eventuelt sammen med det generiske navn (det aktive indholdsstof). Det generiske navn må ikke anvendes alene
- enkeltdosis og døgndosis skal skrives på samme måde på hele medicinlisten.

AF MEDICINORDINATIONER

BOKS 1.

Korrekt dokumentation af medicinordinationer på medicinlisten omfatter

- Patientens navn og personnummer
- dato for ordinationen - dag, måned og år
- dato for seponering (ophør med medicinen), hvis der er fastsat en dato
- den ordinerende læges navn eller navn på sygehuset og afdelingen
- medicinens navn - handelsnavn og evt. det generiske navn (det aktive indholdsstof)
- medicinens art - f.eks. tabletter, mikstur eller plaster
- medicinens styrke - f.eks. hvor mange mg, der er i hver tablet
- hvor meget medicin patienten skal have ad gangen (enkeltdosis) og pr. døgn (døgndosis), f.eks. 1 tablet 3 gange daglig
- enkeltdosis og maksimal døgndosis for pn-medicin – dvs. medicin, som patienten får efter behov, f.eks. 1 tablet højst 3 gange daglig
- hvilket tidspunkt på døgnet patienten skal indtage medicinen, f.eks. kl. 08.00 og kl. 12.00
- hvorfor patienten skal have medicinen (behandlingsindikation), f.eks. 'mod øjenbetændelse', 'for forhøjet blodtryk', 'mod gigtsmerter'. Det er for upræcist at angive, at medicinen gives 'for smerter'.
- hvordan patienten skal have medicinen, f.eks. som tabletter, der tygges, eller som medicin, der sprøjtes ind i musklen
- om medicinen er dosisdispenseret
- om patienten selv tager sin medicin, eller om pårørende administrerer patientens medicin
- hvis lægen har anført, at medicinen gives efter skriftlig aftale, skal den skriftlige aftale fremgå af den sygeplejefaglige dokumentation.

MODTAGELSE AF MEDICIN

Når du modtager medicin fra apoteket, skal du kontrollere om den medicin, du modtager, er den samme som den medicin, du har bestilt, og som lægen har ordineret.

Vigtigt! - husk at:

Du skal kontrollere

- patientens navn - og når det er muligt også personnummer
- navnet på medicinen
- medicinens art, f.eks. tabletter, mikstur eller plaster
- medicinens styrke, f.eks. hvor mange mg, der er i hver tablet
- hvor meget medicin patienten skal have ad gangen (enkeltdosis) og pr. døgn (døgndosis), f.eks. 1 tablet 3 gange daglig
- enkeltdosis og maksimal døgndosis for pn-medicin – dvs. medicin, som patienten får efter behov - f.eks. 1 tablet højst 3 gange daglig.

Husk at kontakte lægen, hvis oplysningerne på medicinemballagen - f.eks. døgndosis - ikke er den samme som den, der står i patientens journal.

DISPENSERING

Dispensering betyder, at personalet optæller eller tilbereder den ordinerede medicin. F.eks. at de lægger tabletter i doseringsæsker. Det er vigtigt, at dispenseringen kan foregå uforstyrret.

Vigtigt! - husk at

- kontrollere, at det er patientens navn, der står på den medicinbeholder, der skal ophældes medicin fra
- doseringsæsker med ophældt medicin skal være mærket med patientens navn og personnummer
- du kun må ophælde tabletter i doseringsæskerne, hvis du har al den medicin, som skal bruges til hele den periode, du doserer til
- kontrollere, at antallet af tabletter på medicinlisten er det samme, som antallet af tabletter i doseringsæskerne
- ved dosisdispensering skal der være korrekt navn og personnummer på dosisposerne. Du skal også sikre, at der ikke er åbenlyse fejl i antallet af tabletter i poserne. Du kan f.eks. kontrollere, at antallet af tabletter i dosisposerne til det første døgn er det samme, som antallet af tabletter på medicinlisten
- Sundhedsstyrelsen fraråder, at der fjernes tabletter fra dosisposerne ved dosisreduktion
- beholdere med ophældt pn-medicin kun må indeholde en enkelt dosis af medicinen. Beholderen skal være mærket med patientens navn og personnummer, medicinens navn, styrke og dosis samt holdbarhedsdato og dato for ophældning
- al den medicin, patienten er i behandling med, skal være i patientens medicinbeholdning
- skrive anbrudsdato på medicinske salver og dråber
- kontrollere, at medicinens holdbarhedsdato ikke er overskredet.

MEDICINADMINISTRATION

Medicinadministration betyder personalets udlevering af medicin til patienten og hjælp med at indtage medicinen samt observation af patienten.

Vigtigt! - husk at

- sikre, at medicinen gives til den rigtige patient
- kontrollere, at det er patientens navn og personnummer, der står på doseringsæsken og på dosisposen
- du skal give al den medicin, som står på medicinlisten, dvs. tabletter i doseringsæsker, dosisdispenseret medicin, salve, øjendråber og medicin efter skema (f.eks. blodfortyndende medicin)
- du skal give medicinen på det rigtige tidspunkt
- du skal kontrollere, at der er overensstemmelse mellem antal af tabletter på medicinlisten og antal af tabletter i doseringsæskerne
- sikre, at patienten indtager medicinen
- kontakte den ordinerende læge eller vagtlæge, hvis patienten ikke ønsker at tage medicinen, ikke kan tage medicinen eller får forkert medicin.

OPBEVARE & BORTSKAFFE MEDICIN

Medicinen skal opbevares forsvarligt og utilgængeligt for uvedkommende.

Vigtigt! - husk at

- medicinen skal opbevares ved den rigtige temperatur - f.eks. skal noget medicin opbevares i køleskab
- medicinen skal opbevares forsvarligt i forhold til patienten og utilgængeligt for besøgende eller andre patienter. Medicinen kan f.eks. opbevares i en aflåst boks i patientens bolig, i et medicinskab i personalerummet eller i et rum indrettet til opbevaring af medicin
- den enkelte patients medicin skal opbevares adskilt fra andre patienters medicin. Det gælder også samboende ægtefællers medicin
- medicin, som ikke er i brug, skal opbevares adskilt fra medicin, der er i brug (f.eks. i en plastikpose i patientens medicinboks)
- have adrenalin til rådighed ved injektionsbehandling, med mindre lægen ikke har fundet det nødvendigt
- der ikke må findes medicin til fælles brug for patienterne, hverken lægeordineret medicin eller håndkøbsmedicin. Adrenalin som nødberedskab er en undtagelse
- restmedicin fra en patient ikke må anvendes til andre patienter
- opfordre de pårørende til en afdød patient til at aflevere restmedicin på apoteket (al medicin tilhører boet, også morfin og andre afhængigheds-skabende lægemidler). Du kan også tilbyde de pårørende at aflevere restmedicin på apoteket for dem
- der er pligt til at aflevere restmedicin på apoteket, hvis patienten ikke har pårørende
- medicin, hvor holdbarhedsdatoen er overskredet, skal afleveres på apoteket.

ANSVAR

Ledelsens ansvar

Plejhjemmets, hjemmeplejens og bostedernes ledelse har ansvaret for, at der er instrukser for faglig forsvarlig tilrettelæggelse af medicinhandteringen og for, at det personale, der varetager medicinhandteringen, er oplært til det.

Personalets ansvar

Når du hælder medicin op og giver patienter lægeordineret medicin, handler du som den ordinerende læges medhjælp.

Både autoriseret og ikke-autoriseret sundhedspersonale samt andre medarbejdere har et selvstændigt ansvar, når de handler som lægens medhjælp.

Du skal frasige dig opgaven, hvis du ikke kan varetage den forsvarligt - herunder, hvis du ikke er i stand til at sikre den nødvendige observation.

Du skal også frasige dig opgaven, hvis du får mistanke om fejl i medicinordinationen eller i medicinhandteringen.

Medicin skal opbevares forsvarligt, f.eks. i aflåst boks eller medicinskab

- OG INSTRUKSER

Ledelsen sikrer, at der er skriftlige instrukser for medicin håndtering.

Instrukserne skal beskrive

- personalets ansvar og kompetence i forbindelse med medicin håndteringen
- dokumentation af medicinordinationer, herunder
  - skriftlige medicinordinationer
  - telefonordinationer
  - ordinationsændringer
  - receptfornyelse
  - ophør med medicin
  - eventuel anvendelse af PEM (Personlig Elektronisk Medicinprofil)
- modtagelse af medicin - herunder kontrol og dokumentation af, at medicinen er i overensstemmelse med ordinationen
- dispensering af medicin
- medicinadministration
- identifikation af patienten og patientens medicin
- håndtering af dosisdispenseret medicin
- samarbejdet med de behandlende læger vedrørende medicinordinationer
- rapportering og håndtering af fejl og utilsigtede hændelser i forbindelse med medicin håndtering.

ANVENDTE BEGREBER

Dispensering

Personalet optæller eller tilbereder medicin til indgift.

Dosis

Den mængde medicin, patienten skal have ved medicinering.

Dosisdispensering

Maskinel pakning af lægemidler på apotek i doseringsbeholder (dosisposer), som er tilpasset lægemidlets konkrete anvendelse.

Døgndosis

Den mængde medicin, patienten skal have i løbet af et døgn - skrives f.eks. som ”1 tablet 3 gange daglig”.

Enkeltdosis

Den mængde medicin patienten skal have pr. gang - f.eks. ”1 tablet”.

Håndkøbsmedicin

Medicin, som kan købes uden recept, men som er beskrevet i Lægemiddelkataloget.

Indikation

Lægens begrundelse for, hvorfor medicinen gives.

Instruks

Ledelsens forskrift for, hvordan sundhedspersoner m.fl. skal forholde sig under givne omstændigheder. Instruks omfatter retningslinjer for ansvars- og kompetencefordeling mellem sundhedspersoner og anvisninger på, hvilke procedurer sundhedspersoner bør følge.

Kosttilskud

Tilskud til den sædvanlige kost, uden at der er tale om et lægemiddel. Fødevarestyrelsen administrerer reglerne for kosttilskud.

Medhjælp

Plejepersonalet kan handle som en læges medhjælp. Det er f.eks. tilfældet, hvis en læge overdrager til plejepersonalet at behandle en patient med receptpligtig medicin.

Medicinadministration

Personalets udlevering af medicin og hjælp til patienter med at indtage medicinen samt observation af patienten.

Ved patienters administration af egen medicin forstås, at patienten selv har ansvar for at indtage medicinen.

Medicinordination

En læges beslutning om at behandle en patient med receptpligtig medicin eller med håndkøbsmedicin. Lægen kan meddele beslutningen skriftligt eller mundtligt. Beslutningen skal dokumenteres.

Medicinliste (medicinskema)

En samlet oversigt over patientens medicinordinationer.

Naturlægemidler

Lægemidler, der indeholder naturligt forekommende stoffer i koncentrationer, der ikke er væsentligt større end dem, der forekommer i naturen.

Naturlægemidler godkendes af Lægemiddelstyrelsen.

fortsættes...

PEM (Personlig Elektronisk Medicinprofil)

Lægemiddelstyrelsens elektroniske register med oplysninger om enkeltpersoners køb af lægemidler efter recept inden for de seneste 24 måneder.

Sygeplejefaglige optegnelser (dokumentation)

Ordrede optegnelser af planlagt og udført sygepleje.

Til egne noter

www.sst.dk

www.sum.dk

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S
Telefon 72 22 74 00
Telefax 72 22 74 11
sst@sst.dk
www.sst.dk

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse
Holbergsgade 6
1057 København K
Telefon 72 26 90 00
sum@sum.dk
www.sum.dk